ЖШС “MDU Baqytty bala”
“Baqytty bala” балабақшасы

№2 педагогикалық әдеп отырысы

БАЯНДАМА

Тақырыбы: «Балаға құрмет – педагогикалық әдептің басты талабы»

Педагогтің аты-жөні: Қожабек А.Б

2026-2027оқу жылы

БАЯНДАМА

Тақырыбы: «Балаға құрмет – педагогикалық әдептің басты талабы»

Өткізілетін мерзімі: қараша 2026 жыл

Өткізу түрі: тақырыптық кеңес, практикалық жағдаяттар, пікір алмасу

Баяндамашы: Қожабек Ақтоты Бауыржанқызы

Құрметті әріптестер!

Бүгінгі педагогикалық әдеп жөніндегі кеңестің тақырыбы – **«Балаға құрмет – педагогикалық әдептің басты талабы»**.

Мектепке дейінгі кезең – баланың тұлғалық қасиеттері, өзіндік бағасы, адамдармен қарым-қатынас жасау дағдылары қалыптасатын маңызды кезең. Осы уақытта педагогтің балаға деген қарым-қатынасы оның эмоционалдық жағдайына, өзіне деген сеніміне және қоршаған ортамен қарым-қатынасына тікелей әсер етеді.

Сондықтан педагог үшін баланы тек тәрбиеленуші ретінде емес, **өзінің пікірі, сезімі, қызығушылығы мен жеке ерекшеліктері бар тұлға ретінде қабылдау** өте маңызды.

Педагогикалық әдептің басты талаптарының бірі – әр баланың **ар-намысы мен қадір-қасиетін құрметтеу**.

1. Тәрбиеленушінің ар-намысы мен қадір-қасиетін құрметтеу

Әрбір бала – қайталанбас жеке тұлға. Балалардың қабілеті, мінезі, қызығушылығы, сөйлеу ерекшелігі және тапсырманы орындау жылдамдығы әртүрлі болуы мүмкін.

Педагог осы айырмашылықтарды қабылдап, балалардың бір-бірімен салыстырылуына жол бермеуі қажет.

Мысалы:

✗ «Қарашы, Айдана бәрін дұрыс орындады, сен неге істей алмайсың?» деген сөз баланың өзіне деген сенімін төмендетуі мүмкін.

Оның орнына:

✓ «Сен де орындай аласың, кел бірге жасап көрейік»

немесе

✓ «Қиналып тұрған жеріңді көрсет, мен саған көмектесемін»

деген қолдаушы сөздерді қолданған дұрыс.

Баланың қателігін оның жеке басына қатысты бағаламай, нақты әрекетін түсіндіру педагогикалық тұрғыдан тиімді.

2. Баламен қарым-қатынаста мейірімділік, сабырлылық және әділдік таныту

Мектепке дейінгі жаста балалар өз эмоцияларын толық басқара алмауы мүмкін. Кейде бала ашуланады, жылайды, тапсырманы орындаудан бас тартады немесе басқа баламен келіспей қалады.

Мұндай жағдайда педагогтің сабырлылығы ерекше маңызды.

Педагог:

- баланың сөзін тыңдауы;
- эмоциясын қабылдауы;
- жағдайдың себебін анықтауы;
- сабырлы дауыс ырғағын қолдануы;
- баланы дұрыс әрекетке бағыттауы қажет.

«Жылама!», «Қой енді!», «Сен үнемі осылай істейсің» деген сөздердің орнына:

«Сенің ренжіп тұрғаныңды көріп тұрмын»,
«Саған не болғанын айтып берші»,
«Қазір бірге шешімін табайық»

деген сөздер баланың өзін түсінгенін сезінуіне мүмкіндік береді.

Әділдік те маңызды. Педагог барлық балаға ортақ ережелерді түсінікті түрде белгілеп, оларды мүмкіндігінше бірізді қолдануы керек.

3. Баланы кемсітуге, салыстыруға, қорқытуға және психологиялық қысым жасауға жол бермеу

Педагогикалық әдеп тұрғысынан баланы көпшілік алдында ұялтуға, кемсітуге, қорқытуға немесе басқа балалармен салыстыруға болмайды.

Балаға:

- «Сенен түк шықпайды»;
- «Сен ең нашарсың»;
- «Тағы істесең, жазалаймын»;
- «Басқалар жақсы, сен ғана дұрыс істемейсің»

сияқты сөздерді айтуға жол берілмейді.

Мұндай сөздер баланың өзін төмен бағалауына және педагогтен қорқуына әкелуі мүмкін.

Тәртіпті қалыптастырудың тиімді жолы – қорқыту емес, түсіндіру.

Мысалы:

«Біздің топта бір-бірімізге зиян келтірмейміз»,
«Ойыншықты кезекпен пайдаланамыз»,
«Досыңның көңілін қалдырмау үшін не істеуге болады?»

деген сұрақтар арқылы баланы дұрыс шешім қабылдауға үйретуге болады.

4. Балалардың жеке ерекшеліктерін ескеру және эмоционалдық қолдау көрсету

Бір топтағы балалардың барлығы бірдей әрекет етпейді.

Бір бала көп сөйлесуі мүмкін, екіншісі ұялшақ болуы мүмкін. Бір бала тапсырманы тез орындаса, екіншісіне көбірек уақыт қажет болуы мүмкін.

Педагог осы ерекшеліктерді ескеріп, әр балаға жеке қолдау көрсетуі қажет.

Ерекше назарды қажет ететін балалар:

- жаңа ортаға баяу бейімделетін;
- ұялшақ;
- жиі мазасызданатын;
- қарым-қатынасқа қиын қосылатын;
- эмоциясын басқаруда қиналатын балалар.

Мұндай балаларды ортақ әрекетке біртіндеп тарту, олардың кішкентай жетістіктерін атап өту және сенімді қарым-қатынас орнату маңызды.

«Сенің қолыңнан келеді», «Бүгін сен өте жақсы тырыстың», «Мен сенің жасаған жұмысыңды көріп тұрмын» деген сөздер баланың өзіне деген сенімін арттырады.

5. Балалар арасындағы жанжалдарды педагогикалық әдеп нормалары негізінде шешу

Балалар арасында ойыншыққа таласу, кезекке қатысты келіспеушілік, ойынға бір-бірін қоспау сияқты жағдайлар болуы мүмкін.

Жанжал кезінде педагог бірден бір баланы кінәламай, **екі тарапты да тыңдауы** қажет.

Жағдаят:

Екі бала бір ойыншыққа таласты. Бір бала ойыншықты тартып алды, екіншісі жылап қалды.

Педагогтің әрекеті:

1. Балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету;
2. Балаларды сабырландыру;
3. Екі баланың да пікірін тыңдау;
4. Ойыншықты бөлісу немесе кезекпен ойнау жолын ұсыну;
5. Балаларға бір-бірінің сезімін түсінуге көмектесу;
6. Келесі жолы осындай жағдайды қалай шешуге болатынын бірге талқылау.

Мұндай тәсіл арқылы балаға тек жанжалды шешу ғана емес, **келісу, тыңдау, бөлісу және өзгенің сезімін түсіну** дағдылары қалыптасады.

ПРАКТИКАЛЫҚ ЖАҒДАЯТТАР

Кеңес барысында педагогтерге бірнеше жағдаят ұсынылып, олардың шешу жолдары талқыланады.

1-жағдаят. «Тапсырманы орындамай отырған бала»

Бала ұйымдастырылған іс-әрекет кезінде тапсырманы орындамай отыр.

Сұрақ: Педагог не істейді?

Тиімді әрекет: Баланы ұялтпай, тапсырманы орындамау себебін анықтау, көмек ұсыну және баланың мүмкіндігіне қарай тапсырманы жеңілдету.

2-жағдаят. «Бала жылап қалды»

Бала ойын кезінде жеңіліп қалып, жылап отыр.

Сұрақ: Педагог қалай қолдау көрсетеді?

Тиімді әрекет: Баланың эмоциясын жоққа шығармай, оның ренішін түсінуге тырысу және жағдайды сабырлы түрде түсіндіру.

«Сен жеңілгеніңе ренжіп тұрсың. Бұл қалыпты жағдай. Келесі жолы тағы ойнап көресің» деп қолдау көрсетуге болады.

3-жағдаят. «Бала ойынға қабылданбады»

Бірнеше бала өзара ойнап отыр, бірақ бір баланы ойынға қоспады.

Сұрақ: Педагог не істей алады?

Тиімді әрекет: Балаларды кінәламай, бірге ойнаудың жолын ұсыну, ойынға қосылмаған балаға рөл беру және балаларға достық пен өзара сыйластықтың маңызын түсіндіру.

ПІКІР АЛМАСУ

Педагогтерге келесі сұрақтар ұсынылады:

- **Бала сіздің сөзіңізден өзін қалай сезінуі мүмкін?**
- **Баланың қателігін қалай дұрыс түсіндіруге болады?**
- **Қандай сөздер баланы қолдайды?**
- **Жанжал кезінде педагогтің бірінші әрекеті қандай болуы керек?**
- **Әр баланың жеке ерекшелігін қалай ескеріп жүрміз?**

Педагогтер өз тәжірибелерінен мысалдар келтіріп, тиімді әдістерімен бөліседі.

ҚОРЫТЫНДЫ

Құрметті әріптестер!

Балаға құрмет – педагогикалық әдептің өзегі.

Педагогтің балаға айтқан әрбір сөзі, көрсеткен әрбір әрекеті оның есінде қалуы мүмкін. Сондықтан баламен қарым-қатынаста **мейірімділік, сабырлылық, әділдік, түсіністік және қолдау** үнемі қатар жүруі қажет.

Біз баладан тәртіпті, әдепті, мейірімді болуды талап етсек, ең алдымен осы қасиеттерді өз қарым-қатынасымыз арқылы көрсетуіміз керек.

Баланың қателігін жазалау емес – үйрету,
баланы сынау емес – қолдау,
баланы салыстыру емес – оның жеке жетістігін көру,
баланы қорқыту емес – түсіндіру – педагогикалық әдептің маңызды ұстанымдары.

Әр бала балабақшаға келгенде өзін **қауіпсіз, қажет және құрметті** сезінуі тиіс. Осы жағдайды қалыптастыру – әр педагогтің кәсіби жауапкершілігі.

Тиімді әрекет: Балаларды кінәламай, бірге ойнаудың жолын ұсыну, ойынға қосылмаған балаға рөл беру және балаларға достық пен өзара сыйластықтың маңызын түсіндіру.

ПІКІР АЛМАСУ

Педагогтерге келесі сұрақтар ұсынылады:

- **Бала сіздің сөзіңізден өзін қалай сезінуі мүмкін?**
- **Баланың қателігін қалай дұрыс түсіндіруге болады?**
- **Қандай сөздер баланы қолдайды?**
- **Жанжал кезінде педагогтің бірінші әрекеті қандай болуы керек?**
- **Әр баланың жеке ерекшелігін қалай ескеріп жүрміз?**

Педагогтер өз тәжірибелерінен мысалдар келтіріп, тиімді әдістерімен бөліседі.

ҚОРЫТЫНДЫ

Құрметті әріптестер!

Балаға құрмет – педагогикалық әдептің өзегі.

Педагогтің балаға айтқан әрбір сөзі, көрсеткен әрбір әрекеті оның есінде қалуы мүмкін. Сондықтан баламен қарым-қатынаста **мейірімділік, сабырлылық, әділдік, түсіністік және қолдау** үнемі қатар жүруі қажет.

Біз баладан тәртіпті, әдепті, мейірімді болуды талап етсек, ең алдымен осы қасиеттерді өз қарым-қатынасымыз арқылы көрсетуіміз керек.

Баланың қателігін жазалау емес – үйрету,
баланы сынау емес – қолдау,
баланы салыстыру емес – оның жеке жетістігін көру,
баланы қорқыту емес – түсіндіру – педагогикалық әдептің маңызды ұстанымдары.

Әр бала балабақшаға келгенде өзін **қауіпсіз, қажет және құрметті** сезінуі тиіс. Осы жағдайды қалыптастыру – әр педагогтің кәсіби жауапкершілігі.